

'Seizoensgriep verdient meer aandacht dan ebola'

Twijfel over het nut van griepvaccins klinkt door op het symposium over vaccinatie. De Gezondheidsraad en minister Schippers van VWS houden vast aan hun vaccinatiebeleid. Viroloog Ab Osterhaus is bezorgd over de dalende vaccinatiegraad en de industrie hoopt een einde te maken aan de discussie met een universeel seizoensgriepvaccin.

24

Pharm weekbl 31 oktober 2014, 149-44

Auteur **Frits Baltesen**

Ebola heeft de wereld in zijn greep, maar de ellende die dit virus veroorzaakt is niet te vergelijken met het leed dat sars, mers, hiv, tbc en malaria aanrichten. Jaarlijks sterven 600.000 mensen aan malaria, terwijl tot nu toe ongeveer vijfduizend doden te betreuren zijn door ebola. "Ebola moet onze aandacht hebben, maar over die andere ziekten moeten we ons meer zorgen maken", zei hoogleraar virologie Ab Osterhaus van het Erasmus MC op 10 oktober tijdens een symposium over griepvaccins.

Het aantal slachtoffers van ebola is zelfs niet te vergelijken met het aantal doden bij een

seizoensgriep: afhankelijk van de heftigheid van de griep overlijden jaarlijks 300.000 tot 500.000 mensen wereldwijd. "Het is onterecht dat mensen deze ziekte afdoen met een griepje. Je bent een week flink ziek en het kan ernstige gevolgen hebben", zei Osterhaus. "In de Verenigde Staten overlijden per jaar 30.000 à 40.000 mensen door seizoensgriep."

Osterhaus, de farmaceutische industrie, wetenschappers en een vertegenwoordiger van het ministerie van VWS bespraken de seizoensgriep op een symposium van congresbureau Dutch CC. Centraal stond het nut van vaccineren. Oorzaken voor recente twijfels waren de meta-analyse van de Cochrane Collaboration uit 2010, dat stelde dat vaccinaties tegen seizoensgroep zinloos waren voor ouderen, en de dalende vaccinatiegraad. In Nederland daalde die sinds 2008 van 77% naar 59,5% vorig jaar.

Cochrane-onderzoek

Vorig jaar legde een groep internationale wetenschappers, onder wie Osterhaus, het Cochrane-onderzoek onder de loep. Ze kwamen tot een tegenovergestelde conclusie. Daarom was Osterhaus ontstemd over een recent redactioneel commentaar in het *Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde* (NTvG) met de kop 'Stop de preventie-industrie', waarin de schrijver zegt: "Vergeet griepsprikken en andere onzin."

Enkele sprekers vonden dat ook zorgverle-

GSK ONDERZOEKT OF LEVEND
VERZWAKT GRIEPVACCIN,
INTRANASAAL TOEGEDIEND, EEN
BETERE BESCHERMING BIJ EEN



Foto: 123 RF

ners debet zijn aan de dalende vaccinatiegraad. “Ook bij huisartsen en hun assistenten is het draagvlak de afgelopen tijd afgenomen”, zei programmacoördinator Joost Timmermans bij het Nationaal Programma Grieppreventie. Hij ziet dat het aantal huisartsen en assistenten dat zich laat vaccineren daalt. Die houding heeft invloed op het elan waarmee ze vaccinatie aanbieden aan patiënten.

Bloody shame

Osterhaus wees deze houding van huisartsen en ziekenhuispersoneel fel af. Vorig jaar liet 13% van de gezondheidswerkers zich vaccineren tegen seizoensgriep: “Dat is een *bloody shame*”, zei Osterhaus. Joost Ruitenberg, hoogleraar Public Health aan de VU in Amsterdam, wees naar de Verenigde Staten. Steeds meer ziekenhuizen daar verplichten hun personeel een prik te laten zetten. Ruitenberg: “Je zou het in Nederland standaard kunnen opnemen in arbeidscontracten voor nieuwe werknemers.”

De overheid kijkt ook naar mogelijkheden om de vaccinatiegraad bij zorgverleners in de ziekenhuizen te verhogen. VWS wacht hierover nog advies af van de Gezondheidsraad, liet beleidsmedewerker Stephanie Wiessenhaan weten.

Hoogleraar klinische farmacologie aan de Rijksuniversiteit Groningen Eelko Hak zei dat vaccineren van werknemers in de zorg complicaties en doden voorkomt bij zwakke patiënten en ziekteverzuim bij artsen en verpleegkundigen.

Grip op Griep

Minister Edith Schippers van VWS volgt het advies van de Gezondheidsraad *Grip op Griep* dat in juni verscheen: ouderen blijven vaccineren, maar geen zwangere vrouwen. Schippers zal huisartsen in een brief aan de Tweede Kamer erop wijzen zich terughoudend op te stellen naar patiënten. “Ze mogen niet oproepen voor vaccinatie, maar mensen uitnodigen”, zei Wiessenhaan.

Ook Wiessenhaan twijfelde over het nut van vaccinatie. Ze citeerde de Gezondheidsraad, die het bewijs voor de effectiviteit “beperkt” noemt. Daar zette Europees directeur Dirk Poelaert van GlaxoSmithKline (GSK) Medical Affairs onderzoek van het Amerikaanse

Gezondheidsraad: analyse van kosten

Als gezonde 60-plussers griep krijgen, gaat dat gepaard met “aanmerkelijke ziektelast”, schreef de Gezondheidsraad in juni aan minister Edith Schippers van Volksgezondheid in het advies *Grip op Griep*. Het risico loopt op met de leeftijd. De jaarlijkse oversterfte door griep varieert van enkele honderden per jaar tot één- à tweeduizend, meldt het rapport.

Het aantal ziekenhuisopnamen ligt volgens de Gezondheidsraad enkele malen hoger. Hoe effectief griepvaccinatie is voor ouderen is echter “niet precies bekend”, al zijn daarvoor “wel degelijk aanwijzingen”. Toch schrijft de raad dat de bewijskracht van de beschikbare gegevens “beperkt” is en dat de effectiviteit per seizoen wisselt.

De raad verwacht op termijn vaccins die meer bescherming geven. Bovendien hoopt ze dat nieuw onderzoek beter de effectiviteit van vaccins kan meten. Ten slotte adviseert de raad aan de minister een nieuwe kosteneffectiviteitsanalyse te laten doen, gebaseerd op meerjarige dynamische modellen.

Centers for Disease Control and Prevention (CDC) tegenover. Dat concludeert dat vaccinatie voor minder ziekenhuisopnamen zorgt.

Pasgeboren baby's

Het CDC zegt dat vaccinatie zorgt voor 71% minder ziekenhuisopnamen bij volwassenen en 77% bij 50-plussers. Bij kinderen daalde het aantal opnamen met 74%, bij diabetici met 79% en bij chronisch longlijden met 52%. Het CDC stelt dat vaccinatie zwangere vrouwen en hun baby's (tot zes maanden) vaak behoedt voor een opname: pasgeboren baby's hoefden 92% minder vaak naar een ziekenhuis dan baby's van vrouwen die zich niet gevaccineerd hadden.

Iedereen beseft dat er stappen moeten worden gezet. Nu beschermt een vaccin de helft van de gevaccineerden. Geert Leroux-Roels van het Centrum voor Vaccinologie van de Universiteit Gent in België, meent dat de werkzaamheid mogelijk verbetert door de doses te verhogen, een goede administratie van doelgroepen en adjuvanteren.

GSK denkt dat ook een andere toedieningswijze helpt, bijvoorbeeld trivalent griepvaccin intradermaal toedienen of levend verzwakt griepvaccin intrasasaal toedienen. Maar het ultieme doel van Poelaert is een universeel vaccin: “Daar dromen ik en al mijn collega's in de farmaceutische wereld van.” ■

DE FARMACEUTISCHE INDUSTRIE DROOMT VAN EEN UNIVERSEEL GRIEPPVACCIN